

Itt is, mint mindenütt újabb kapcsolatokat teremtett, hatott és ösztönzött. 1628-ban újra Olaszországba utazott. Jelentős volt még három koppenhágai útja, ahová hosszabb-rövidebb időre elmenekült a mostoha német zeneéletből. Koppenhágában sem mulasztotta el, hogy neves muzsikussal és költőkkel teremtően kapcsolatokat és így világképét kiszélesítse.

Hátrahagyott műveit éppen utazásai szerint lehet legjobban rendezni. Jellegzetesnek tekinthetjük *Kis egyházi koncertek* című kötetét, amely a XVII. századbeli szomorú állapotokat tükrözi. Csupa kevés szólamú darab van benne. Háború volt, az emberek elszéledtek, nem voltak énekesek, de már az olaszoktól tanult monodia (egyszólamú ének kísérettel) is hatott. Az *Egyházi kóruszene* című kötetének előszavában, amelyet 1648-ban Lipcse város tanácsához intézett, céloz az akkori idők nehézségeire. Jelzi, hogy gyűjteményét a Tamás-templom kórusának szánta, amely a háborús nehézségek ellenére megmaradt élő zenei központnak.

Kapunk-e valaha teljes képet Schützről, mint emberről és mint zeneszerzőről, akinek műveit innen-onnan kell összeszedni és minduntalan kiegészíteni? Csak néhány hagyományos arckép maradt a mesterről, és még kevesebb eredeti kézírata. Az udvari kancelláriáknak azonban sokat köszönhetünk, mert megőrizték leveleit és beadványait. Ezekből látjuk, milyen erős és öntudatos egyéniség volt, s mily magasra emelkedett a polgári sorból. Különösen öregkori, őszhajú arcképén látszik a megviseltség, a nehéz idők nyoma, de sehol sem fedezhetjük fel rajta a letörtséget, a pesszimizmust, pedig a gyászból eléggé kijutott Schütznek. Szeretett felesége rövid, boldog házasság után elhunyt, és két lánya is hamarosan meghalt. Kezeírását vizsgálva, nem is kell hozzá különösebb grafológusi képesség, hogy megállapítsuk, milyen határozottak a vonásai: akárcsak az ember, aki papírra vetette őket.

OTTÓ FERENC fordítása

DÉVÉNYI IVÁN

PABLO PICASSO (1881-1973)

Picasso a modern művészet legmélyebb látnoka és legnagyobb formateremtő gényusa. (Kállai Ernő)

Ez év áprilisában — élete 92-ik esztendejében — meghalt Pablo Picasso, „a jelenkor művészetének legkiemelkedőbb alakja” (Apollinaire), a Vasaló nő, az Avignoni kisasszonyok, a Három muzsikus, a Guernica, a Csendélet ökörkoponyával (és sok-sok más nagyszerű mű) festője, szobrok, kerámiák, kollázsok, díszlettervek, könyvillusztrációk, litográfiák, rézkarcok, egyedi grafikák ezreinek alkotója, az antifasiszta és demokratikus társadalmi mozgalmakban tevékenyen részt vevő közéleti ember.

Szinte áttekinthetetlenül gazdag munkásságáról monográfiák, disszertációk és tanulmányok hosszú sora íródott; a publikációknak — amelyek „kék”, „rózsaszín”, negroid, kubista, klasszikus, szürrealista és egyéb étape-jairól szólnak — könyvtárnyi a mennyisége; a mester próteuszi művészetével foglalkozó szerzők között ott találjuk Max Jacobot és André Breton-t, Jean Cocteau-t és Jean Cassou-t, Ilja Ehrenburgot és Stephen Spender-t, Éluard-t és Aragont, Kassák Lajost és Kállai Ernőt.

Picasso a művészettörténet szerencsés sorsú alkotói közé tartozott: már fiatalon tekintélyre, megbecsülésre tett szert, és a korai artista-kompozíciókkal elért sikerek védőpajzsa alatt — anyagi és művészi függetlensége birtokában — győztesen tudta megvívni újabb és újabb csatáit a meddő konzervatívizmussal, a kételkedőkkel, a régi esztétikai kánonok híveivel.

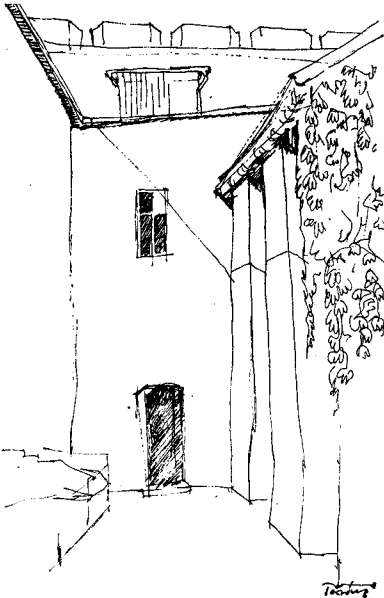
A kubizmus — amelynek ő és Georges Braque voltak a kezdeményezői — különösen nagy hatást gyakorolt a XX. század művészetére. Utóbb több esztéta elvont spekuláció termékének minősítette a kubizmust; Picasso így felelt nekik: „Mikor kubizmust csináltunk, egyáltalán nem az volt a célunk, hogy kubisták legyünk, hanem ki akartuk fejezni, ami bennünk volt.” A mester később is — amikor túllépett az akadémiává merevedett kubizmuson — mindig olyan stílris

eszközökhöz folyamodott, amelyek vízióinak, érzelmeinek, gondolatainak, indulatainak, teljes és igaz emberségének megszólaltatására a legalkalmasabbak voltak, amelyek világképét adekvát módon tolmácsolták.

A mester munkásságának egészét keresztény szelleműnek nehéz lenne nevezni, sokrétű művészete azonban — mint ezt M.-A. Couturier *Art et catholicisme* című könyvének „Picasso et les catholiques” című fejezete megvilágítja — nem-egyszer összetalálkozott a keresztény eszmevilággal és a katolicizmussal. A román kori katalán egyházművészet egyike volt a munkásságát tápláló forrásoknak, s Matthias Grünewald Keresztrefeszített Krisztusa nagyon közel állott a szívéhez. (A grünewaldi Keresztrefeszítés nyomán rajzszorozatot is készített; e grafikai ciklus 1933-ban jelent meg a *Minotaure* című párizsi avantgarde folyóiratban.) A Picasso-oeuvre értékes darabja a „Krisztus és a Kísértő” című fiatalkori tusrajz és a két méter magas, 1944-ben mintázott „Ember báránnyal” című bronzszobor, amelyet a keresztény középkor „Jó Pásztor” ábrázolásai ihlettek. Az elmondottak után nem meglepő, hogy a mester 1960-ban egy alkotását — amelynek motívumai között ott szerepel a híres békegalamb — a montserrati kolostornak ajándékozta. E gesztussal Picasso köszönetét fejezte ki azért, hogy a kolostor apátja és szerzetesei megtekintették barcelónai kiállítását. A művész a következő ajánlást írta művére: „Don Aureli Maria Escarra apátnak és a montserrati kolostornak, amelynek védőszentje a Szűzanya, aki Katalónia patrónája. Picasso.”

A mester munkássága mélyen rányomta bélyegét az új magyar képzőművészet arculatára is. A *Nyolcak*, az „aktivisták”, a Galimberti-házaspár, Schönberger Armand, a fiatal Szobotka Imre, a szentendreiak (Vajda Lajos, Barcsay), az Európai Iskola festői (Korniss, Martyn), Hincz Gyula, Kohán György és Kondor Béla egyik példaképüket látták benne... Elsősorban azonban nem stílusának csapongó fordulataival hatott festőinkre, grafikusainkra, hanem művészetének felelősségtudatával, szenvedélyes igazságkeresésével, etikussal, humanisztikus és szabadságszerető emberi és művészi magatartásával.

Jan van Eycknek, a XV. században élt németalföldi festőnek az Arnolfini-házaspárt ábrázoló gyönyörű kompozícióján — a csillár és a tükör között — e rövid, latin nyelvű mondat olvasható: „Johannes de Eyck fuit hic”, azaz: „Jan van Eyck volt itt.” Picasso életművéről is elmondhatók e szavak: „Picasso fuit hic”, Picasso volt itt... Itt volt, s működése fontos és fényes fejezete nemcsak spanyol szülőhazája és Franciaország piktúrájának, de az egyetemes művészettörténetnek is. Egyike volt minden idők legnagyobb formátumú, legszélesebb skálájú művészeinek. Magyar monografusa aligha tévedett, amikor megállapította: „Picasso egyik korszaka sem túlhaladott, művészetének igazsága, érvényessége múlhatatlan” (Körner Éva).

Obudai részlet
Tarnóczy Zoltán rajza